СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

3 ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 200. Джерзи Ситі, Н. Дж., понеділок, 29. серпня, 1927. VOL. XXXV. No. 200. Jersey City, N. J. Monday, August 29. 1927. THREE CENTS

ПОВАЖНІ ЗАВОРУШЕННЯ В МЕКСИКУ

ЗБУНТОВАНІ РОБІТНИКИ ЗАГРОЖУЮТЬ ЖИТТЯ АМЕРИКАНЦІВ.

ВАШИНГТОН, 26. серпня. — В мексиканськім стейті Халіско прийшло до поважних забурень. Радикальні робітничі синдикати, відай обурені страченнєм Сакка й Ванцетті, захопили копальню Ампаро, що належить до Американців.

Робітники заняли грізну поставу супроти Американців і Англійців, і всі замкнулися в своїх домах і не виходять на вулицю. 18 Американців і 11 Англійців утекло з околиці; вони кажуть, що другі находяться в небезпеці життя.

Мексиканський уряд вислав туди федеральні війска та заявляє, що він може дати собі раду зі заворушеннями. Американські урядники побоюються революційних вибухів.

РЕДФЕРНА БАЧИЛИ НАД КАРІБСЬКИМ МОРЕМ.

СПОДІЮТЬСЯ ЩАСЛИВОГО ЗАКІНЧЕННЯ ЙОГО ПОДОРОЖИ.

БРОНСВИК, Джорджія, 26. серпня. — Ріжні кораблі, плаваючі на Карібському морю, донесли сюди, що вони бачили літак Редферна, американського летуна, що пустився в безпосередну дорогу зі сього міста в Бразилію.

Літак, видно, летів зовсім добре в напрямі до голяндської кольонії Гуяни. Се дає надію, що Редфернови вдасться долетіти щасливо до свого місця призначення. Має він уже небогато дороги, яку може легко зробити за ніч, коли не буде мати ніяких перешкод.

ПОКИНУЛИ НАДІЮ НА НАЙДЕННЄ ПРОПАВШИХ ЛЕТУНІВ.

ВЖЕ СПРАВЛЯЮТЬ ПОМИНКИ ПО ЕРВИНІ.

САН ФРАНЦИСКО, 26. серпня. — Американська фльота вже стратила всяку надію найти американських летунів, що пропали підчас перегонів до Гавайських островів.

Приятелі летуна Ервина, що пропав, виїхавши на пошукування пропавших, збираються відправити на морю по ньому цікаві поминки; мають вони спустити з корабля на море квіти в тому місци, яке він подав, коли висилав бездротну телеграму з просьбою о ратунок.

ПЕРЕГОНИ ЛІТАКОМ ДОВКОЛА СВІТА.

ЛІТАК „ПРАЙД ОФ ДІТРОЙТ" ГОТОВИЙ ДО ВИЛЕТУ.

ГАРБОР ГРЕЙС, Нова Фунляндія, 26. серпня. — Сюди приїхав нині одноплощинний літак „Прайд оф Дітройт", щоби почати свої перегони довкола землі. Збирається він у дорогу, як тільки погода на се дозволить.

Летуни його, Едвард Шлі та Вилем Брок, хочуть побити рекорд скорости в подорожи довкола землі, котрий виносить 28 і пів дня, а котрий зроблено по части літаком, по части кораблем, поїздом і автомобілем.

ГРІЗЬБА ВІЙНИ В ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ.

ДВІ РЕПУБЛИКИ ГРОЗЯТЬ СОБІ ВІЙНОЮ ЗА НАФТУ

БУЕНОС АЙРЕС, Арґентина, 26. серпня. — Між південноамериканськими републиками Параґваєм а Болівією може прийти до війни за досі нікому невідому околицю Чако, в якій недавно відкрито богаті поклади нафти. Обі републики підносять претенсії до сього округа та вислали туди свої війска, щоби її заняти.

ЧИ ПРИНЯТИ НАЗАД ЖІНКУ, ЩО ВТІКАЛА З ДРУГИМИ?

ФАБРИКАНТ ПРО СВОЮ ЖІНКУ, ЩО ВТІКЛА БУЛА З ПОЛІСМЕНОМ.

ПЛЕЙНФІЛД, Ню Джерзі, 26. серпня. — Місцевий фабрикант зеліза Джан Бейч має тепер розвязати тяжке питаннє. Поліція найшла йому жену, що втекла була з місцевим міським полісменом Джосефом Девером і Бейч мусить рішитися, чи приняти її назад.

Коли ґазетярі питалися його, що він думає робити, він захитався, але відтак заявив: Якби моя жена була покаялася щиро й сердечно та просила була мене прощення, то я бувби її подарував се, що вона втікала від мене з тим полісменом. Та чи вона кається? На мою думку, ні. Коли її поліція застукала, вона подала фалшиве імя та пробувала ратувати того полісмена.

Ґазетярі винесли враження, що він хоче позивати о розвід. Полісмен сидить в міських арештах, бо проти нього виступила з процесом його жена, котра підчас його неприсутности породила йому дитину.

ЗАСИПАНИЙ ПІД ЗЕМЛЕЮ ЧЕРЕЗ 30 ГОДИН.

ВУСТЕР, Месечузетс, 27. серпня. — В четвер, коло пів до 7. години вечером завалилася була керниця, яку копав Фред Лено. Не тратячи надії, громада пожарників, копачів каналового департаменту та добровольців почала копати рівнобіжно до старої керниці другу, щоби в сей спосіб дістатися до приваленого. Через 30 годин працювало 90 людий без перерви. Коли дісталися до приваленого, найшли його не тільки живим, але й свідомим. Воздушна маска вратувала йому життя перед удушеннєм на глибині 40 стіп.

КОНҐРЕС МІЖПАРЛЯМЕНТАРНОЇ УНІЇ.

ПАРИЖ, 25. серпня. — Розпочався тут Конґрес Міжпарляментарної Унії в присутности 400 делеґатів від 35 держав. Головою Конґресу вибрано П. Думера, президента французького сенату.

Конференція потреває цілий тиждень; в часі конференції делеґати ріжних держав піддадуть проекти законів, які моглиби бути приняті у законодавство инших держав. Конґресман Злучених Держав Портер поставив резолюцію, домагаючуся ограничення виробу героїни, а також постепенного усунення продукції опія.

Делеґат Німеччини і президент німецького парляменту Лебе звернувся до франц. делеґатів з просьбою, щоби Франція опорожнила ще сего року Надренію, бо є се першою умовою для тревалого мира. Йому відповів сенатор Джувенел, який сказав, що Німеччина, домагаючись опорожнення Надренії і повного замирення з Европою, рівночасно заключила договір з Совітським Союзом, на підставі якого обіцяє бути невтральною, колиб Совіти заатакували когось зі своїх сусідів. Франція бажає мира, але не мира сепаратного від цілої Европи. Гаслом Франції є: „Одна Европа, оден мир".

ДОМИ - СОНІШНИКИ.

Париські архітекти Лякіпері і Жібо збудували дім, який признали „Вілля Турнесоль". Дім той буде на виставі в Ніцеї. Цікавий є помисл того дому: цілий він поміщений на рухомій плятформі, що пригадує уладження на залізничих стаціях до пересування паровозу з одних шин на другі. Електричний мотор функціонує за потисненням ґузика і так впроваджує будинок у повільний ротаційний рух. Це уможливлює виставляти кімнати дому на діланнє сонішних промінів. Форма віллі може бути довільна, стіни кімати можна виймати. Кошти механізму виносять 20,000 франків, а вілля з умебльованнєм коштує 1 міліон франків. Архітекти сподіються, що можна буде знизити ціну таких домів-сонішників.

9-ЛІТНИЙ ГЕРОЙ.

Підчас пожару камениці в Брукселі, столиці Бельгії, 9-літний хлопчик довідався, що в помешканню, в якому вибух пожар, залишилася маленька дитина. Хлопчик скочив в огонь і виніс немовля, обтулivши його в подушку. Сам дуже поперився. Тепер він лежить у шпиталю, де його відвідав президент міністрів і богато инших представників влади. Тому, що молоденький герой є сином убогих батьків, вирішено дати його до шкіл на кошт держави.

УКРАЇНСЬКИЙ МІЛЮНЕР.

Працівник кіна в Чернівцях, Лиснянський, Українець, одержав по вуйкові, що помер в Америці, спадщину 5 мілїонів долярів. Нашим читачам пожелатиб таких „вуйків"...

ВИНАРОДОВЛЮВАННЯ ЛУЖИЦЬКИХ СЕРБІВ.

Число лужицьких Сербів, що жиють у Німеччині над ріками Ельбою і Спревою, зменшується з року на рік. Колись вони займали великі теріторії. Свою мову називають вендийською. В Парижі, Лондоні й Америці потворилися „Ліґи приятелів лужицьких Сербів", яких метою є боронити цю горстку народу перед національною загладою. Статистика з 1910 року подає лужицьких Сербів у Прусії 60,530, а перепис у 1925 році начислює їх уже лише 38,820. В саксонських Лужицях у 1910 році було їх 43,358, а в 1925 році 28,225.

ЖІНОЧИЙ РЕКОРД.

Цим разом, здається, не проминаючий, а дійсно тривкий. Румунська природничка Стефанія Маразінеану, що працює в Науковім Інституті в Парижі, найшла спосіб, як надавати радіоактивні прикмети цілій низці металів при помочі сонячного проміння. Її виїмковий талант відкрила кілька літ тому її професорка п-ні Кюрі, відкривниця раду. Маразінеану дістала під Парижем окрему лябораторію при астрономічній башті в Меон. Винахід Румунки дав би ключ до розвязки одної з найбільших тайн природи. Це був би перший випадок штучної продукції радіоактивної сили в лябораторії. Природний процес перетворювання раду страшенне складний і довгий: треба 1700 літ, аби половина якоїсь його маси перетворилась основно. Маразінеану попала на слід, як відвернути цей процес із олова, в яке рад перетворюється, добувати радіоактивну енергію. Цей неймовірний винахід мусить заждати ще на потвердження наукових слав.

ПИСЬМО І ХАРАКТЕР.

Німецький психольоґ др. Вілїям Рот опублікував недавно цікаву розвідку про відношення умових спосібностей інтеліґентного чоловіка до характеру його письма. Він твердить, що високо образовані люде думають двацять разів скорше, ніж напишуть це, що думають. Отже тому, що рух їхніх мускулів не в силі йти зі скорістю їх думок, ці люде мають звичайно негарне й нечитке письмо. Зате люде, яких ум слабше розвинений, не мають при писанні великого натовпу думок і через те цілу свою енергію й увагу звертають на гарне уформування букв. Виходить, що „мазгаї" мають бути мудріші.

ЖИВЕМО В ГАРНИХ ЧАСАХ...

Союз товариств Черв. Хреста подає таку статистику катастроф від 1. жовтня 1925 р. до 1. жовтня 1926 р. В Африці 17; в півн. Америці 37, в центр. Америці 11, в півд. Америці 13, в Азії 46, в Европі 125, на Океанії 20. З цього 34 землетрусів, 2 вульканічні вибухи, 97 повіней, 74 бурвіїв і гураґанів, 9 посух, 19 пожеж, 9 голодових пошестей, 3 ледоввали, 16 наїздів саранчі. За останній рік усі ці нещастя зросли бодай утроє!

ЗАГАДКА МІСТЕРА МЕНФІЛДА.

В одному лондонському шпиталі находиться дивний пацієнт: добре вихований, та добре одягнений більш 50-літній мущина, який не знає про своє життя нічого за останніх 45 літ. Всі його спомини зупинились у менті, коли в 1881 р. в школі в Мінеаполіс, Мінн., його вдарили підчас забави каменем у голову. Недавно тому під прізвищем Менфілда він їхав кораблем недалеко Сіяму. Неждано з його носа полилась кров, він упав на землю, його запоморочило і коли прочуняв, його свідомість зупинилась на 14-літнім році свого життя. Містер Менфілд заявив, що називає себе Джерней і що точно памятає, як його вдарили каменем у голову підчас шкільної забави. Все те, що він знає про себе як дорослий, повторяє тільки за пасажирами, які з ним їхали; вони казали, що він назвав себе інжиніром, жонатим, що має двоє дітей, володіє кількома мовами і їде в Сіям. Тепер він забув усі мови, з виїмком анґлійської. Він нічого не памятає з того всього, що трапилось від його хлопячого віку: ні про війну, ні про родину. Хто він, ще не ствердили.

ПРИМХИ МІЛІЯРДЕРОК.

У французькім місті Тур арештували в одній каварні підчас одної бучі кілька осіб. Між свідками, приведеними на поліцію, була одна молода дама. З її пашпорту виходило, що вона Американка і немельдована. Коли її спитали: що вона тут робить? — вона відповіла, що це її приватна справа і що вона не приїхала у Францію збирати поліційні печатки. Коли їй заявили, що її арештують, вона втішилася, що нарешті переживе щось цікавого. Ствердили, що вона донька американського міліярдера Гаррісона.

СТАРІСТЬ НЕ РАДІСТЬ.

Ославлений контрреволюційний ґенерал Булак-Балахович, що перебуває тепер у Польщі, здитинів уже мабуть зовсім, бо починає писати — польські вірші. Якась Шпиркувна помістила була недавно в одній варшавській газеті проти нього статтю, в якій називає його кровожадним та авантурником і пригадує йому його татарське походження. У відповідь на це написала та стара дитина вірш у польській мові, в якому збиває закиди Шпиркувни і додає, що він не стидається свого татарського походження і як Татарин є „вірним сторожем і псом Польщі". Гарна каріера.

КОРАБЛІ — НЕВИДИМЦІ.

В Анґлії будують кораблі, які вже у віддалі двохсот метрів стаються невидними. Штука полягає на цьому, що на носі й до керми корабля встановлюють паралельно скляні площини під певним кутом, наслідком чого контури корабля розпливаються. Добре; а що буде, як два такі кораблі, не бачучи себе — зударяться?

ОЧІКУЮТЬ СКОРОГО УПАДКУ ШАНГАЮ

АМЕРИКАНСЬКИЙ МИНОНОСЕЦЬ ПЕРЕСТРІЛЮЄТЬСЯ З ПОЛУДНЕВИМИ КИТАЙСЬКИМИ ВІЙСКАМИ.

ШАНГАЙ, 26. серпня. — У долині ріки Янгце починають знова ширитись замішання і непорядки, як се мало місце минулої весни, коли домова війна між полудневими а північними війсками була як найзавзятіша.

Війска ґенерала Сун-Хуанг Фенґа, команданта північних війск в Шантунг, посуваються вперед, а оборона націоналістичної армії видається щораз слабшою. Шпіонам північної армії удалось перетяти залізничий шлях між Шангаєм та Нанкінгом і через те перервано усю комунікацію і здержано рух полудневих війск. Генерал Сун-Хуанг-Фенг перехвалюється, що Шангай буде в його руках найдальше до 5. вересня.

Наслідком замішання прийшло до нових перестрілок між полудневими війсками, а заграничними военними кораблями. Полудневі війска обстрілювали торпедову полудневу лодку Ізабел, недалеко Нанкінг і миноносець Ноа, коло міста Чін Кіянг. Оба кораблі відповіли на зачіпку стрілами з машинових крісів і прогнали китайську армію з її укріплень. Оба военні кораблі повернули вже до Шангаю, зі свіжими знаками від стрілів.

ФРАНЦІЯ ГОДИТЬСЯ НА ЗМЕНШЕННЯ ОКУПАЦІЙНОЇ АРМІЇ.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ОДНАК ЗМЕНШЕННЯ ФРАНЦУСЬКОЇ ОКУПАЦІЙНОЇ АРМІЇ О 10,000.

ПАРИЖ, 26. серпня. — Тут сподіються, що прийде до компромісу між Великобританією а Францією в справі зменшення французької окупаційної армії в Надренії. Великобританія домагається її зменшення о 10 тисяч, а Франція хоче її зредукувати лише о 5 тисяч, але, як півофіціяльно доносять згодиться вкінці зменшити свою армію в Надренії о 8 тисяч жовнірів.

Між французьким а британським правительством прийшло до розбіжних поглядів щодо характеру окупації. Британське правительство є того погляду, що договір в Льокарно дає Франції повне забезпечення і що окупація Надренії є лише ґарантією, що военне відшкодовання буде заплачене. Французьке правительство знова є того погляду, що Німеччина не має нічого до говорення щодо означення окупаційної армії в Надренії і що сю справу, мимо договору в Льокарно, мають рішати лише самі аліянти. Однак британське правительство є проти цілковитого опорожнення Надренії і є тої гадки, що британський прапор буде так довго повівати понад Надренією, як довго повівати там буде французький прапор.

БОРБА ЗА РЕПУБЛИКАНСЬКИЙ ПРАПОР В БЕРЛІНІ.

ПРУСЬКИЙ ПРЕМІЄР МІНІСТРІВ ПОСТАНОВИВ БОЙКОТУВАТИ ГОТЕЛІ БЕЗ РЕПУБЛИКАНСЬКОГО ПРАПОРУ.

БЕРЛІН, 26. серпня. — Пруський премієр міністрів, Бравн, постановив бойкотувати готелі, що не вивісять републиканського прапору. Він розписав листи до своїх товаришів міністрів, щоби не брали участи у публичних приняттях, які будуть відбуватись у готелях, що не вивісять републиканського прапору.

Міністри згодились на просьбу премієра Бравна і візвуть урядників у своїх департаментах, щоби взяли участь у бойкоті. Згаданий бойкот може мати поважні наслідки, бо лише два готелі у Берліні, Еден і Ексцельзіор вивішують републиканський прапор.

Берлінський посадник міста Бесс не взяв участи у бенкеті в честь нюйорського мейора Вокера, устроєнім заходами Американського Клюбу, тому, що готель, де відбувався бенкет, не вивішує ніколи републиканського прапору, лише монархістичний.

БОЛЬШЕВИКИ ЗАПРОСИЛИ СЕСТРУ ВАНЦЕТТІ ДО МОСКВИ.

ОБІЦЯЮТЬ, ЩО ПРИЙМУТЬ ЇЇ З УСІМИ НАЛЕЖНИМИ ПОЧЕСТЯМИ.

БЕРЛІН, 27. серпня. — Телеграми з Риги доносять, що совітське правительство запросило до Москви Луіджію Ванцетті, сестру страченого у Бостоні Вартоломея Ванцетті, і обіцяло приняти її з усіми належними почестями. У телеграмі говориться, що Луіджія Ванцетті прибуде в товаристві кількох американських комуністів і возьме участь у конференції для поборювання „буржуазного терору".

ПРИВЕРНЕННЯ ТИТУЛУ „НАРОДНОГО" АРТИСТА ШАЛЯПІНОВИ.

ШАЛЯПІН ОДЕРЖИТЬ НАЗАД СТРАЧЕНИЙ ТИТУЛ, КОЛИ ДАСТЬ КІЛЬКА КОНЦЕРТІВ У СОВ. СОЮЗІ.

МОСКВА, 26. серпня. — Як подають телеграми, комісаріят публичної освіти готов привернути Федорови Шаляпінови, світової слави співакови, утрачений титул „народного артиста". Мусить він однак повернути до Совітського Союза і дати кілька концертів в користь російських робітників.

Недавно надійшли були телеграфічні вістки, що Рада Народних Комісарів відобрала Шаляпінови титул „народного артиста". Мало се статися через те, що Шаляпін симпатизує з реакційною російською еміграцією.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Third month 3 a copy.		Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОБІТНИКИ Й СУДИ

Серед загального шуму, який наробила справа Сакка й Ванцетті, не чути богато других справ, не менче важних. У місті Сиракюз, у стейті Ню Йорк, приміром, відбувається дуже важна конвенція Федерації Праці того стейту, і на ній делегати пробують розвязати питание судових заборон, яке для американського робітництва представляє одну з найбільше наболілих справ.

Справа так званих „інджанкшенів" тягнеться червоною ниткою через цілу історію американського робітництва. В історії кождої робітничої юнії, в історії кождого страйку, ба навіть в історії кождого юнійного провідника, згадується такі „інджанкшени". Як градобиття й засухи в історії рільництва, так сі „інджанкшени" в історії робітництва. Вживали їх наперед до зборонювання робітникам збиратися на збори. Вживали опісля для зборонення робітникам організуватися в юнії. Вживали наконець для зборонювання вже зорганізованим юніям робити се або онте.

Нащо її ще й нині не вживається! І якими притоками не заслонюється те вживання! Звичайною нагодою для сього — збори юнії в справі страйку або пікети страйкарів. Звичайною притокою — страх, що робітники можуть ужити насиля проти страйколомів. Для такого страху звичайно не треба фактів, вистарчають догади. Видано заборону на основі масового пікетовання. Недавно видано заборону, бо юнія завзялася зорганізувати за всяку ціну всіх робітників в одній фабриці. А раз навіть на тій основі, що робітники, мовляв, не по праві представили справу, за яку йшло в страйку.

Тому й нема дивниці, що зорганізоване робітництво все добивалося скасовання судейського права видавати такі заборони. Та сі заходи покищо не ввінчалися великим успіхом. Навіть як десь колись такий закон ухвалено, то суд відтак признавав такий закон незгідним з конституцією. Знетерпеливлена таким поступованнем судів нюйорська стейтова Федерація Праці ухвалює тепер взвати робітників попирати при виборах суддів тільки таких кандидатів, які дають запоруку, що не будуть видавати судових заборон проти робітників. Є се перший крок до участи зорганізованого робітництва в політиці. Коли сей заклик не поможе, то робітничі юнії в Америці будуть примушені таки на добре вмішатися в політику, як се зробили їх товариші в Англії.

ЗА РЕВІЗІЮ МИРОВОГО ДОГОВОРУ — В КОРИСТЬ УГОРЩИНИ.

Нагло й несподівано піднялася в Англії широка акція за ревізію Тріянонського договору, заключеного після світової війни між державами антанти й Угорщиною. Підняв сю акцію один з англійських потентатів преси лорд Ротермер, власник щоденника „Daily Mail" і богатьох инших часописів. Лорд Ротермер заявив, що Угорщині сталася кривда, що від неї відрізано богато угорської етнографічної території, та що сю кривду треба направити.

При сім характерно, що лорд Ротермер звернувся передовсім проти Чехословаччини, закидуючи їй, що вона угнетає мадярську меншість. Наскільки сій акції лорда Ротермера приписують вагу в Чехословаччині, видно з того, що з ним запустився в дискусію чехословацький міністер закордонних справ Бенеш.

Очевидно, се правда, що мирова конференція, означаючи границі між переможеними державами і їх сусідами, не вважала на етнографічні межі. „Право самовизначення" стало правом тільки для переможців і їх союзників, які визначали нові державні границі, як самі хотіли. В Тріянонськім договорі від Угорщини відрізали не тільки чужі землі: Словаччину, Закарпатську Україну, Хорватію і Семигород, але при сім захоплено також части угорської етнографічної території.

З сего огляду Тріянонський договір вимагав би очевидно ревізії, — коли-б ішло про те, щоби привернути право самовизначення народів і повести державні кордони згідно з етнографічними межами.

Але в такім випадку треба би змінити не тільки один Тріянонський договір, а **всі мирові договори — як головні так і додаткові.**

Тому особливу увагу звертає на себе факт, чому консервативний потентат англійської преси звернув власне увагу на Угорщину і виступив головно проти Чехословаччини.

Відповіди на се питання треба шукати в змаганнях англійського консервативного уряду утворити всеевропейський противрадянський бльок. Тому око англійського консервативного потентата преси побачило кривду Угорщини і при тім побачило її передовсім у положенню мадярської меншости в Чехословаччині, а не прим. у Румунії. Бо Угорщина дуже добре надається на члена всеевропейського реакційного бльоку, отже треба її пригорнути. А Румунії не можна зачіпати, бо вона, як сусідка Радянського Союза, є дуже важною позицією в політичних рахунках ворогів Росії. За те Чехословаччина видається будівничим всеевропейського протирадянського бльоку не дуже певною, — і тому треба її налякати можливістю ревізії Тріянонського договору.

Акція лорда Ротермера випливла з теперішнього міжнародного положення. І вона затихне, коли те положення зміниться.

Українці з кождої акції, яка говорить про потребу ревізії мирових договорів, можуть бути тільки вдоволені. Бо мирові договори скривдили найбільше український нарід, розділюючи величезні простори українських земель між ворогів українського народу. Тому, чим більше буде захитана повага мирових договорів, тим ліпше.

Одначе треба, щоби все, коли говориться про потребу ревізії мирових договорів, піднявся на міжнароднім полі **сильний голос з домаганням ревізії тих договорів, якими закріпощено український нарід.** Про се, на жаль, українські організації поневолених українських земель не дбають як слід.
Прага в серпні 1927.

Проф. Др. М. Лозинський.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ДВІ НОВІ КНИЖКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ В АМЕРИЦІ.

По наших школах в Америці учать з таких підручників, які даному вчителеви, або даній громаді, припадуть до вподоби. Декуди вчать навіть обовязково з підручників кацапських, аби молоде наше покоління познакомилося як слід із „святими русскими буквами" ъ (йор), ѣ (ять) і т. п. Учителя звичайно про його гадку доглично шкільних читанок навіть не питають; громада йому платить, тож він мусить виконувати її волю!

Алеж бо й ті українські читанки (особливо букварі), якими послугуються наші вчителі по школах свідомих українських громад, не всі мають однакову дидактичну вартість. Се запримічується щойно в практиці, при науці шкільної дітвори. Дуже часто вчитель мусить поправляти, а иноді й зовсім зміняти цілі уступи (про ортографію вже й не згадую!), щоби з його науки вийшов відповідний успіх. Се відбивається відемно на повазі української школи, а й на українській мові, до котрої дітвора ставиться з великим знаком питання. Що то — мовляв — за мова, що батько-мати вимовляють, чи пишуть, таке-то слово так-то, в книжці воно написане, чи надруковане, инакше, а вчитель велить його писати ще на инший спосіб... З тої причини виходить для вчителів велика морока, а діти до науки української мови знеохочуються.

Всі хиби дотеперішних підручників, уживаних по наших школах, я можу, на підставі довголітньої практики, показати і доказати. І я се радо зроблю (се можуть зробити й инші учителі), коли наша шкільна справа стане вже на тім ступні, що буде перед ким і до кого говорити. Сей час уже не за горами, як свідчать, приміром, голоси читачів про наше шкільне питанне на сторінках „Свободи".

Покищо рішиться дефінітивно справа шкільних підручників по наших школах в Америці, я позволю собі звернути увагу компетентних кругів на дві читанки, які зладив львівський учитель, п. Микола Матвійчук. Повний заголовок сих читанок ось-такий:

Перша Книжечка. Український повістково - образковий буквар. Видання для Злучених Держав Америки і для Канади. Зілюстрував проф. О. Курилас. Накладом В-ва „Нова Українська Школа і Ска" у Львові, вул. Бляхарська 8/І. Львів-Вінніпег-Ню Йорк. 1927.

Друга Книжечка. Для другого року науки. З ілюстраціями Осипа Куриласа й Олени Кульчицької. Друге видання. Львів-Вінніпег-Ню Йорк. 1927. Накладом В-ва „Нова Українська Школа" у Львові, Бляхарська 8.

Візьміть, прошу, обі сі книжечки в руки, пригляньтеся їм докладно, порівнайте з иншими нашими шкільними підручниками, а побачите легко, яка і в чім саме їх вартість. Від себе я скажу сміло, що подібних шкільних читанок в українській мові я ще доси не бачив.

Автор сих книжечок — освічений фаховий учитель, котрий знає, що таке шкільний підручник і як він має виглядати — так би сказати — з внішнього і внутрішнього боку.

З внішнього боку: богато відповідних ілюстрацій, які побуджують дитячу фантазію й уприємнюють суху догматичну науку; виразне, чітке і добірне письмо (як графіка так і друк) та бездоганне виконання всяких подробиць з технічного боку (друкарня О. О. Василіян у Жовкві славиться своїми виданнями).

З внутрішнього боку: систематичне угруповання матеріялу (від найлекшого поняття і до щораз труднійшого), вміле й практичне підібрання поодиноких слів, речень і уступів та методичне переведення цілости змісту.

Отсе були загальні прикмети читанок п. Матвійчука. Хто з тими читанками познакомиться близше і стане з них учити українську дітвору, сей певно подякує щиро авторови за те, що завдав собі труду і зладив для української школи в Америці такі підручники, яких ми ще доси не мали.

Осип Стеткевич.

КУПЕЦЬ, ШВЕЦЬ, УЧИТЕЛЬ, ЛІСОВИЙ РОБІТНИК І — СВІТОВОЇ СЛАВИ ПИСЬМЕННИК

Це мабуть уперше Гамсун поміг появі його життєпису, подаючи дати зі свого життя норвежському публіцистові Йонові Ляндквістові. Він сам переглядав і контролював цей життєпис.

Кнут Гамсун походить безпосередно з норвежського селянського роду. До 29-го року життя судилось йому тяжко заробляти на хліб у ріжних заняттях. При цьому тяжко боровся за образування. Що лише пізнав, це відкидали йому через десять літ. — Ніодин літературний меценат не занявся ним. Мандрував Кнут Гамсун не задля приємности, а щоби заробити на прожиток.

Кнут Гамсун родився 4-го серпня 1859 року в Ломі (у Ґудбрандсдалі в глибині Норвегії). Його предки — богато генерацій — жили безперервно на тімсамім господарстві. Тому то і сам Кнут Гамсун сказав у 1910 році: „Я зріссся зі землею і лісом усіми коріннями. В містах живу я лише штучним життям із каварнями й иншими духовими розривками та ріжними видумками. Але я є з землі". Гамсунів батько був веселої, товариської вдачі. В рідному селі був він кравцем, а родина убожіла помало. Як Кнутові було три роки, родина переселилася до Гамарей, де сподівалася зажити кращим життям. Гамарей лежить проти Льофотських островів, недалеко Нарвіку. Численній родині приходилось і дальше жити в біді. Якийсь час годі було держати в дома малого Кнута. Кілька літ жив він у брата своєї матери, що був пастором у Нордляндї. Той вуйко був може строгий, таки може дуже гострий, а Гамсун говорить про нього не без гоpечі у новелі „Примара": „То були тяжкі часи для мене, богато праці, богато буків а рідко або й ніколи година на забаву або розрывку. Така доля пробуджує скорше ніж в инших, ліпше ситуованих дітей, почування, що вони самітні і тимсамим розвиває сильніше як у инших почування їх особистости. Дитина навчилася любити самотину і природу". Гарний, пустинний прибережний краєвид Нордляндy дав йому перші враження. Гамсун пише про це: „Тому, що мій вуйко держав мене так гостро, то помало ставало моєю одинокою розрадою: скриватися і перебувати на самоті. Коли я рідко коли мав свобідну годину, йшов я у ліс або на цвинтар і похожав поміж хрестами і натробниками, мріяв, роздумував і розмовляв голосно сам із собою". Прикоротко було дуже гарно положене, коло самої струї Глїми, що впадала тут до моря. Ця широка, обложена каменями морська струя, шуміла як день так ніч. Один день плила Глїма на південь, другий день на північ, відповідно до припливу і відпливу. Але все шумів її вічний спів, а вода її плила з тою самою скорістю літом і зимою, у напрямі, який коли припав їй.

„В горі на горбку була церква і цвинтар. То була старенька деревляна церква, цвинтар був незасаджений, гроби все без цвітів, але при самім цвинтарнім мурі росли дуже гарні малини, великі, сочисті, що брали поживу із масної землі мерців. Я знав кожний гріб і кожний напис, я бачив, що хрести новопоставлені зчасом хилилися і вкінці падали в бурхливу ніч. Хоч на гробах не було цвітів, то літом цілий цвинтар заростав травою. Я часто пересиджував там і прислухувався вітрові, що дув у цій страшно твердій траві, що мені сягала до пояса. Нераз серед такого вітру обернулася фанка на церковній бані і скреготала й пищала жалісно на ціле приходство".

1873-го року, — себто на чотирнацятім році життя — вернувся Гамсун у свою рідну околицю Ґудбрандсдаль. Тут його конфірмовано і він станув за крамничною лядою. Осінню 1873 року вернув у рідну хату у Нордляндї, а зимою дістав становище у крамниці на базарі Транеї. Тут пробув один рік. На другий рік мав неодно заняття. Через одно літо був мандрівним купцем. 1876 року був Гамсун якийсь час на науці у шевця в Боде, хоч його така робота не вдоволяла. Два найбільші роки 1877—1878 перебував у Бе (в Вестерален — на одному з північних Льофотських островів). Тут першого року був занятий як народний учитель а другого був помічником судового урядовця.

В тім році вісімнацятьлітній молодець виступив уперше на літературний ниві. 1877 року в Тромзе появилось оповідання „Загадочна любовна пригода з Нордляндy", а 1878 вірш „Побачення" й оповідання „Берґер", яких автором був називаний Кнут Педерсен Гамсунд. Оба перші були друковані в Боде, а третє власним накладом із ощадностей письменника. Самособою ніякий критик або літерат не зацікавився цею далекою нордляндською літературою. Тепер ці писання належать до найбільших рідкостей норвежської літератури.

В 1879 році найшов молодий поет прихильника в особі богатого купця з Керріґте (в Сальтен-Нордляндї) К. Цаля. При його підмозі виїхав Гамсун до Гарденґеру, де написав одно оповідання. Це оповідання, зрештою незнане, як каже сам Гамсун, називалося „Фріда". В осени Гамсун поїхав до Копенгаґи і предложив це оповідання директорові Ґильдендальської накладні Геґелеві. Одначе дир. Геґель відкинув оповідання. Гамсун утратив охоту і не пише до нікого ніщо.

З Копенгаґи поїхав Гамсун зимою 1880 до Християнії. Тут писав безупину, але всюди відкидали його твори. Гроші вичерпалися. Знову мусів перодягнутися за робітника. Директор будови доріг Краг дав Гамсонові місце дорогового робітника в Тотені, громаді Ґудбрандсдалю. Тут працював Гамсун два роки.

У повістях „Під осінніми зорями" і „Притишені звуки струн", Гамсун помістив спомини з літ своєї молодости. Вже тоді знав Гамсун, що перед ним инша мета, як його товаришів. Але і у тодішнім житті мав Гамсун веселі хвилі. „Богато, богато літ тому ми були дорогoвими робітниками, я і Ґріндґузен. То було в нашій молодости, ми манджали дорогами в дуже сумній обуві а їли, що могли дістати, коли лише мали гроші. Та коли ми ще крім того мали гроші, тоді були танці для дівчат, цілий вечір у суботу. Господиня продавала нам каву так, що заболтала з того. Потім працювали цілий тиждень, скільки було сили і тужили до суботи".

У 80-их роках розгорівся еміграційний рух в північних краях. Америка манила емігрантів як країна свободи і великих можливостей. І Кнута Гамсуна захопила еміграційна филя. Він виеміґрував у 1882 році. Гроші на подорож дістав від богатої селянки (згадує її в оповіданні „Мати Фрейлянд") з Ґудбрандсдалю. Він поїхав кораблем німецької корабельної лінії, зрештою безплатно, бо зобовязався писати статті з подорожі до німецьких часописів.

В Америці працював Гамсун на фармах, а потім був кілька літ крамничним помічником в Ельрой, у Віскопсін. Тут запізнався з норвежським письменником Крістофером Янсоном. У нього жив у 1884 році. В осени того року захорів на груди. Лікарі пророкували Гамсунові, що пожиє ще всього два місяці. Крістофер Янсон і його жінка уладили збірку в користь Гамсуна, щоби міг вернути у батьківщину. Гроші складали ріжні люде. Гамсун був дуже хорий і пригноблений. Після повороту до Норвеґії жив у Вальдресі і за півтора року видужав зовсім.

І знову зачав у батьківщині боротьбу за істнування. Поет сам каже: „В 1886 році пробував я знову жити в Християнії, шукав заняття, але мені ніяк не щастило. Я був будже бідний, а лише час до часу дістав кілька корон за яку часописну статтю".

Гамсун пробував також давати відчити. Їздив по норвежських містах і говорив про Берісона і Стріндберга. Згадує про це у фантастично-комічним оповіданні „На мандрівці".

Та знову втратив надію, що у батьківщині може працювати літературно, а що не хотів тут знову бідувати як робітник — тому вдруге виеміґрував до Америки. Прихильний йому редактор „Даґбладету" Лярс Гольст вистарався грошей у богатого купця Добльова. І знову зачалось для Гамсуна в Америці ріжноманітне життя, але що був уже фізично сильніший, то всі невзгодини переходив лекше. Зимою 1886-7 був трамваєвим кондуктором у Шикаґо. Деякі епізоди з тих часів оповідає в новелі „Побіда жінок". Він був кондуктором кінного трамваю лінії Галстед, що йшла з осередка міста аж до торговиці. Літом 1887 складав Гамсун гроші на зиму як рільний робітник на великій пшеничній фармі Дарлимпл у Півн. Дакоті. Спогади з тих часів подає в оповіданнях „На преріі", „Захей" і „Бурлацькі ночі". З преріі пішов Гамсун осінню 1887 р. до Мінеаполіса. Прискладав був трохи гроша, так що з бідою міг перезимувати. Уладив кілька відчитів про скандинавську літературу. (Про Бернсона й Ібсена).

Вкінці Гамсун пізнав, що він до Америки не надається. Попрощався з Америкою, а перед тим дав відчит про американську культуру. До повороту на батьківщину поміг Гамсунові професор Фредеріксен, який мав велике підприємство для взаємин із старим краєм у Шикаґо. Фредеріксен — каже Гамсун — був дивна і дуже добра людина. Пізніше він збанкротував, а Гамсун не міг дістати його адреси. Колиж Гамсун стрінув його в Парижі, „зачервонівся наче молода дівчина", як Гамсун звернув йому гроші.

Гамсун приїхав до Копенгаґи і тут у 1888 році написав першу часть повісти „Голод". Одного дня в літі навідався Гамсун до Едварда Брандеса, пізнішого данського міністра фінансів, що тоді був начальним редактором часопису „Політікен" (орґану лівих) — і передав йому перші рукопис „Голоду". Шведський письменник Аксель Люндеґард, що того самого вечора був у Брандеса, „списав те, що Брандес розказав йому про стрічу з Гамсуном, яка зробила на нього велике враження.

„Брандес стрінув мене, іронічно усміхаючись, трохи збентежений.

„Подумайте собі, — почав він оповідати — як я нині був у редакції, прийшов оден Норвежець і хотів говорити зі мною. І самособою він мав ру-

(Докінчення на сторінці 3-тій).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

—o—

ЯК АМЕРИКАНЦІ ПРИЄДНУЮТЬ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

Цим разом приглянемося, в якій спосіб американський часопис приєднав собі протягом двох місяців пятдесять і пять тисяч передплатників. Це неаби який здобуток для часописи з одної сторони, а з другої сторони замітне це, що цей часопис уживав дуже гарного способу до сеї цілі, і тому, уважаючи його за гідний до наслідування для нас, Українців, подаю його до відома шановних читачів „Свободи".

„Ню Йорк Амерікан", недільний часопис, що має один міліон сто тисяч передплатників, оголосив вигравку на пятьдесять тисяч долярів, з 4 тисячами нагород. Перша нагорода виносила пять тисяч, а найнизша пять долярів. Нагороди призначено за влучне відгадання і підписання під уміщеною фотографією одного з президентів Злучених Держав, його імени, року його урядовання, а також імени жени президента і так званої першої жени в Америці, що заступала, в неприсутности, жену президента.

В такий спосіб часопис поміщував одного тижня фотографії чотирох президентів, а другого дня фотографії чотирох жінок тих президентів, почавши від Вашингтона, а скінчивши на Кулиджу. Щоби читачам утруднити відгадування, то кожна фотографія була дещо змінена: і так прим. Вашингтон мав волосся Лінкольна, ніс другого иншого президента а бороду третого, очі четвертого. Читач мусів витинати і складати части фотографій, щоби одержати правдивий вигляд президентів. За цим правдивим виглядом кожний читач мусів шукати в історії Злуч. Держав, а шукаючи за фотографією, шукав рівночасно за датою, в котрім році урядував даний президент.

Кожний читач бажав бути перший, бо хотів виграти пять тисяч долярів, та старався як найточніше виповнити всі домагання часопису. Почалось глядання за книжками американської історії по всіх публичних бібліотеках, почався оживлений рух за історіями. Склепи, де продають книжки, зі здивованням гляділи на небувалий доси збут історії, та з великим ентузіязмом заявляли покупцям, що у них на складі вже нема того рода книжок.

По скінченню цеї кампанії запитав я при одній нагоді кореспондента висше згаданого часопису, чи його часопис в дійсности скористав що з тої кампанії, чи лише стратив пятдесять тисяч. Він усміхнувся і сказав: „Ми скористали більше, як ми думали, бо ми цим приєднали собі пятьдесять і пять тисяч передплатників. З патріотичного огляду ми також богато скористали, бо мимо волі дали читачеви до рук історію його рідного краю; бо, як довідуємося, то в часі нашої кампанії продано поверх міліон історій американського народу".

Кореспондент вже давно відійшов від мене, а я все ще стояв в задумі, і цей міліон проданих історій шумів безнастанно в моїх ушах. Боже! Чи коли мій рідний нарід вступить у сліди цего великанського народу, чи розкупить коли він хоть пів міліона своєї рідної історії? Здається, ще богато упливе води Дніпром у Чорне море, заки ми зможемо подумати про те, що робить цей благородний американський нарід днесь, бо у нас ще ніяке виданнє, почавши від історії а скінчивши на дешевенькій брошурці, не перевисшало двайцять тисяч примірників, тай ще доси миші їдять їх по книгарнях, бо читачів дасть — Біг.

Ось, де лежить занепад народу, де його біднота, та його убожество на всіх ділянках його життя! У нас на тисячу осіб заледви десять посідає історію свого народу, а нарід, що не знає своєї славної минувшини, не є всилі постояти за собою. І дуже влучно пише поет Олесь:

> О, правда, мій народ сміш-
> [ний безкрає...
> Сліпий, торбатий і чудний,
> Він старцем з лірою блукає,
> І навіть, — хто він, — він не
> [знає,
> Такий... безпамятний такий...

В. Гасій,
Трентон, Н. Дж.

ЯКА АГІТАЦІЯ ПОТРІБНА В СПРАВІ СИРОТИНЦЯ.

Читаючи кожде число часописі Свобода, бачу, що в голосах читачів вже виринула агітація за купном земель під Сиротинець У. Н. Союза. Дописувателі розписались більше про Милвил, Ню Джерзи, як про самий Сиротинець. Ще не зібрали повних пятнайцять тисяч долярів, а вже знайшлися опікуни, що агітують за купном якихось там фарм.

Чи не краще нам всім писати про Сиротинець, в який спосіб зібрати вкоротці яких сто тисяч, а коли буде дана сума, тоді дібрати ширший комітет і шукати за відповідним місцем на Сиротинець, бо в Америці є дуже богато гарних та здорових околиць, ще може гарнійші як це місточко, про котре так зчаста згадують дописувателі.

Тому моя рада всім дописувателям в справі Сиротинця: пишіть та піддавайте гадки, в який спосіб зібрати потрібну нам суму, а як зберемо, тоді говорім про купно.

Щоби зібрати потрібну нам суму, чи не добре було би ділити працю на стейти. Стейтовий комітет мігби постаратись о стейтовий „тег дей", котрий принісби гарний гріш.

Тому, шановні дописувателі, пишіть більше та піддавайте гадки, в який спосіб зібрати більшу суму гроша, а льокацію і купно лишім центральному комітетови будови Сиротинця.

Петро Мартинюк,
Бруклин, Н. Й.

САМОВБИЙЧА ХВИЛЯ.

Число самогубств в Польщі росте в застрашаючий спосіб. В 1923 році було в Польщі 3.200 занотованих самогубств, а в 1925 році вже 3.900. В роках 1926 і 1927 це число ще значно зросло. На це явище, що не ворожить нічого доброго, звернула вже увагу польська преса. Вона бідкається над цим станом річей і дошукується його причини. Загально стверджується, що головна причина самогубств це пануюча нужда.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Американські Українці цікавляться парцеляцією в старім краю.

Гурток місцевих Українців, родом з Черча й околиці, в рогатинськім повіті, в Галичині, одержали на днях зі старого краю листа, що двірський обшар Потік іде на парцеляцію. Краєвий адвокат Др. Семен Гладкий в Рогатині запропонував іміґрантам з тої околиці взяти участь у закупні землі. Йдучи за сим закликом, місцеві іміґранти з тої околиці скликали на неділю, дня 11. вересня сього року, на 3. годину сполудня до галі гр. Івана Ваверчака збори, на яких мається обговорити сю пропозицію.

М. Бельнів.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Процес між українськими організаціями.

У висшім суді („Супрім Корті"), в „Ню Кавнті Корт Гавз"-і, Спешел Терм Парт І., відбудеться в четвер 1. вересня, перше судове переслуханне в процесі між Українською Народною Громадою в Ню Йорку, що будувала Український Народний Дім при Шестій Вул. в Ню Йорку, а п. Іваном Добрянським. Українська Народна Громада в Ню Йорку закидає пізваному, що він безправно не хоче скликати зборів сеї організації та каже, що вона не істнує, а самий заряджує її майном.

—o—

ДЕРБІ, КОНЕТИКАТ.

Смерть пані Шуран.

Дня 24. серпня закінчила тут у Грифин Госпитал по тритижневій недузі своє життя п. Фотина Шуран, члениця 23. відділу Українського Народного Союза.

Покійна походила зі села Бортне, горлицького повіту, в Галичині. До Українського Народного Союза приступила вона 30. червня 1925. року. Вона все гордилася тим, що належала до найстаршої і найсильнійшої організації в Америці, і вона щиро, де могла, працювала для добра організації. Вона була добре знана в цілій громаді та тішилася великою повагою. Хто її тільки знав, шанував її за її ніжну вдачу. Її смерть вразила глибоко всіх, хто її знав за життя.

Покійна лишила мужа і четверо дітий, які всі є членами Українського Народного Союза. Мала вона при смерти 31 літ.

Похорони відбулися дня 26. серпня при співучасти членів Запорозької Січи, відділу Українського Народного Союза ч. 23., в котрім її муж, Василь Шуран, є кошовим. На похороні працював покійну о. А. Готко, парох католицької церкви в Ансонії.

Земля Їй Пером.

ПОДЯКИ

—o—

Акрон, Огайо.

Я підписана складаю сердечну подяку Гол. Урядови У. Н. Союза за уділенне мені запомоги з гол. каси У. Н. С. в сумі $25.00, котрі були для мене великим поратунком в моїм прикрім положенню по довготревалій моїй недузі. Нехай Всевишний дозволить, щоб наш У. Н. Союз зростав все і все і щоб не остало ніякого Українця, що не належав би до так щирої і сильної організації, як є наш У. Н. Союз.

Браття і Сестри, кличу до вас: гуртуйтеся всі під прапор У. Н. Союза, бо се рідний батько на чужій стороні, котрий приходить з помічю в кождій хвилі і вже тисячам вдів, сиріт і калік обсушив гіркі слези. Також не меншу подяку складаю Урядови Бр. Сош. св. Духа від. 295 У. Н. С., за вистарання для мене сеї запомоги.

Наталія Мончак,
члениця від. 295.

—o—

Нюарк, Н. Дж.

Я, підписаний член У. Н. Союза і Товариства ім. М. Грушевського, від. ч. 219 в Нюарку, Н. Дж., складаю сердечну подяку членам Тов. ім. М. Грушевського і Укр. Нар. Союза за запомогу в сумі $75.00, яка була для мене великою помічю. Дякую всім членам відділу ч. 219 за те, що ухвалили сю запомогу для мене.

При тій нагоді звертаюсь до українських робітників і робітниць, живучих в Нюарку і по цілій Америці, щоби ставали членами Українського Народного Союза, бо се є найстарша і найлучша організація в Америці, яка має милосердя над бідними і помагає їм в нещастю і недузі. Моя жена таксамо складає щиру подяку урядови Українського Народного Союза.

Гринько Дорошенко,
член 219 від. У. Н. С.

Олієн, Н. Й.

Отсею дорогою складаю сердечну подяку Хвальному Урядови У. Н. Союза за скоре і совісне виплаченне нам посмертної запомоги з фонду молодечого відділу У. Н. Союза по бл. п. дочці нашій Марії.

Рівнож складаємо щиру подяку урядникам місцевого відділу і його членам, за їх співчуття в часі нашого родинного смутку і за послідний дарунок помершій, а незабутній нашій дочці.

До вас, родимці, мешкаючі в Америці, кличу: Вписуйте своїх дітий як найбільше до молодечого відділу У. Н. С.

У. Н. Союз за малу місячну вкладку виплачує далеко більшу суму на случай смерти, як котра инша асекурація в Америці. Длятого всі діти наших членів повинні бути вписані до цінної організації, якою є Молодечий Союз У. Н. С.

Стефан і Марія Лущишин,
родичі.

—o—

Филаделфія, Па.

Я, низше підписана жена члена Михайла Горбатого, від. 239 Бр. св. Георгія в Филаделфії, засилаю отсею дорогою публичну щиросердечну подяку від себе самої і від моїх пятеро дрібних діточок Головному Урядови У. Н. Союза за уділення мені в найпотрібнійший час запомоги з фонду убогих в сумі $100.00.

Навістило мене нещастя, яке рідко кому трафляється. Мужа мого, одинокого живителя нашого і тата наших пятеро маленьких дітей, забрали до дому для умово хорих. Ради собі не можу дати, бо діти маленькі, а їсти треба, тай чим обгорнути голе тіло. Часами голод і холод добре дошкулював. Дякую Богу за тую хвилю, в якій мій муж записався в члени У. Н. Союза. Щожби я була тепер зробила, якби мій муж не був заасекурований в Союзі? Аж страшно подумати! За допомогою Союза моя чорна будучність не так страшною вже мені представляється, бо хотяй я стратила мужа а діти тата, але за то лишився опікун, званий Союзом, який не лиш дбає за своїх членів, але і родину члена.

Ще раз дякую урядови Союза, урядови і членам місцевого відділу. Нехай Бог їм надгородить за їх щире серце, яке вони всі показали для мене, для моїх діточок і мого мужа.

З щирою подякою
Олена Горбата.

(Докінчення зі ст. 2-гої).

КУПЕЦЬ, ШВЕЦЬ, УЧИТЕЛЬ, ЛІСОВИЙ РОБІТНИК, ЗАЛІЗНИЧНИК І — СВІТОВОЇ СЛАВИ ПИСЬМЕННИК.

копис у кишені! Але цей рукопис спочатку цікавив мене меньше як сам той чоловік. Я рідко коли бачив кого так підупавшого, як він. Не лише, що його одяг був подертий цілком. Але лице! Я, як знаєте, невразливий. Одначе лице цієї людини вразило мене. Я взяв його плік паперів. То було оповідання. Занадто довге на одно число „Політікен" — я зараз побачив це — воно заповнило би половину часопису. А на постійний фейлетон у долині було за коротке. Я сказав це авторові і хотів віддати рукопис. У тійсамій хвилі побачив я погляд його очей зза цвікера. З моїх уст не могла вийти відмова. Я відложив усе на бік і сів знову до праці. Але не міг позбутися його. Вираз його дрижучого, блідого лиця переслідував мене. В ньому було щось, чого я не міг собі пояснити. Тепер я розумію це краще. Як я вийшов із редакції забрав із собою його оповідання. По обіді став я читати. Воно зараз полонило мене. І чим далі читав я, тим більше полонювало воно мене. Воно було не лише талановите, як богато іншого. То було щось більше. Воно потрясало мене. Було то щось із Достоєвського. Як я перечитав оповідання до половини, прошибла мене думка, що автор десь вганяє по місті і голодує. Мною заволодів встид. І я наче дурень пішов на стацію і післав десять корон. Потім вернув я до дому і читав далі. І чим далі читав я, тим більше встидався. А як я дійшов до кінця, я був цілком зломаний. Слухайте!

Він узяв останню сторінку рукопису і став читати на голос:

Говорилося там про голодного безпритульного, безіменного письменника, як то він, щоби не ночувати на дворі, у шкарпитках закрадається по сходах до своєї нужденної нори, де він мешкав, але де явно не сміє вернути, бо не міг заплатити чиншу. На столі знаходить листа і знову скрадається з мешкання. Лист був від редакції одного часопису, якій він передав був свій рукопис. Читає того листа при блимаючому світлі вуличної ліхтарні. Йому стало відрадніше. Рукопис принято і зараз віддано до друкарні.

„Кілька дрібних змін... кілька помилок справлено... написано з талантом... появиться завтра... десять корон".

Едвард Брандес знову усміхнувся збентежено і сказав, відкладаючи на бік записані листки:

— Чи розумієте, що почувався прибитим за тих бідних десять корон?

— Так, я це розумію.

Він глянув на мене:

— Колиб ви були прочитали це оповідання, ви розуміли би це ще краще.

— Чи воно таке дивне? — спитав я. — Який його заголовок?

— „Голод".

— А автор?

— Гамсун.

— — — — — — — —

Ті уривки „Голоду", що їх Гамсун віддав Брандесові, були друковані у данському часописі „Ни Йорд" у 1888 р. Весною 1890 р. вийшла повість у цілість у норвежській мові. „Голод" зробив Гамсуна славним за одним махом не лише в Скандинавії, але в цілому культурному світі. „Голод" перекладений на всі культурні мови. Український переклад вийшов у львівській бібліотеці „Видавничої Спілки". Крім того на українську мову перекладено ще богато дрібніших Гамсунових оповідань.

Після „Голоду" став Гамсун дуже богато писати. Його приятелі казали, що він іде спати в осьмій годині, а встає зараз по півночі, щоби писати.

Норвежський письменник Йоган Боер оповідає, як то письменники й мистці сходилися в париській каварні „Де ля Реженс". Заходив там і Гамсун. Коли переходив поміж столи й придержував широкий плащ, щоби не постручати склянок, очи всіх звerталися на гарну постать письменника. Звичайно сідав собі Гамсун у куточку і скривався за ґазетою. Але бувало й таке, що запрошував товаришів до пиру. „Боже, яку я страшну спрагу маю!" сказав раз один маляр. На те Гамсун кивнув вейтерові і сказав: „Принесіть нам двацятьпять фляшок пива".

Раз після снідання взяв Гамсун товаришів на прогульку, замовивши на те цілий ряд возів, щоби десь там у місті віднайти крамницю, де бачив якесь дуже добре тоалетове мило. Коли вкінці віднайдено цю крамницю, Гамсун виніс цілий оберемок мила, загорненого в срібний папір і став між усіх роздавати свої скарби.

В 1896 році вернув Гамсун на батьківщину. Бував по ріжних містечках. Тоді написав драматичну трильогію „При брамах богача", „Гра життя", „Вечірний хліб", гарну повість „Вікторія" і велику віршовану драму „Мункен Венд". В 1902 відвідав Фінляндію, а відтам при помочі державної стипендії виїхав до Росії, через Москву і Кавказькі гори. Подорож по Росії описав у веселому оповіданні „В казочній країні". В 1904-ому році вернув знову на батьківщину. Весною того року написав повість „Мрійник". Цею повістю зачав цикль нарисів із селянського життя. Цьогож року написав збірку поезій „Дикий хор". В 1908 році написав повість (також із селянського життя) „Беноні". Продовженням тої повісти були: „Роза", „Діти часу", „Місто" і повість із життя поселенців „Благословення землі". Ця остання повість то найпопулярніша з Гамсунових.

Тогож року замешкав Гамсун у селі Гамарей, в якому прожив свої дітоочі літа. Але з огляду на здоровля мусів перенестися відси і тепер жиє на хуторі Нергольмен (недалеко міста Ґрімстад у південній Норвеґії), який купив собі. Гамсун жиє з родиною, працює літературно, до політики не мішається. Але час до часу пише статтю на культурну тему. Гамсун вказував теж у часописах (як і в повістях: „Остання радість", „Благословення землі") на моральну шкоду, яку приносять чужинці-туристи сільському норвежському населенню, що хочуть його земляків переробити в „нарід готелевих власників і вейтерів". „Наша внутрішня прикмета зникає, спокій, гордість, чеснота зменшуються, небаром не будемо думати про ніщо інше як лише про туристичне суперництво". „Хай радше нарід управляє норвежську землю а зрештою хай буде прихильний для чужинців, коли вони схочуть, аби нарід був такий, яким є". „Ми будемо осушувати наші мочарі, засаджувати ліси, кольонізувати великий Нордлянд. Селянин може дальше працювати, долина лежить тут спокійно".

Бездомний романтик Гамсун вкінці стався горячим прихильником життя на землі, з якої сам „вийшов".

В 1920-ому році шведська академія в Штокгольмі признала Гамсунові Ноблівську нагороду зі спеціяльним зазначенням на його повість із життя поселенців „Благословення землі".

Годиться іще зазначити, що Гамсун, як уже на вступі сказано, не любив і не любить подавати нікому дат із свого життя. Вважає це неважним, а також не цікавиться книжками, які ріжні автори писали про нього. В Росії Гамсунові твори дуже радо читають, тому то російські накладчики давали письменникові Левінові величезні суми грошей, аби написав Гамсунів життепис. Один накладчик давав Гамсунові тисячу корон за годину розмови, з якої міг би зібрати матеріял для написання поетової біоґрафії. Одначе Гамсун не згодився і взагалі не хотів слухати таких предложень. Всетаки зявляються разураз біоґрафічні книжки про великого письменника.

Коли Гамсун зробив виїмку і подав деякі дати норвежському публіцистові Йонові Ляндквістові — то рівночасно зазначив свою рівнодушність до таких писань. Його особа, сказав письменник, це щось, що „його вже не дуже цікавить".

ПРАВДИВА БАЙКА ПРО ЗДОРОВЛЯ.

Оден чоловік мав 120 літ і був еще здоровий та кріпкий. Раз їхали лікарі і вступили до нього напитися води, та застали його, що він в стодолі молотив. Се були знакомі доктори з поблизького міста. Коли вони узріли старого, що молотив неначе який молодець, питали його, що він робив, що тільки літ пережив. А старик відповів: Я мав 4 докторів і свою аптику. Перший мій доктор, то віра в Боже Провидіння, побожне серце і чиста совість; сей доктор дав мені веселість. Мій другий доктор, то щира праця; я не знав ніколи лінивства. Мій третий доктор, то уміреність; я ніколи не їв, як не був голодний і ніколи не обідався. Четвертий мій доктор, то сон; я завчасу ішов спати, а досвіта вставав; сходяче сонце ніколи не заставало мене в постели. Моя аптика, то ся керниця з жерельною водою — сказав старий. На ріжні недуги черпаю я з сеї аптики-керниці воду і будьто миюся, будьто купаюся, та варю собі зелеву гербату з неї і тим чином відвертаю від себе недуги. Доктори вислухали сього оповідання старця, а він взяв ціп і дальше молотив в стодолі, неначе який жвавий молодець.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЖАРТИ.

Готелевий омнібус ушкодив раз кілька скрайних дерев у саді Редіярда Кіплінга. Поет зараз написав листа до власника готелю, в якому домагався відшкодовання. Одначе Кіплінг не одержав відповіди. Таксамо безуспішний був другий Кіплінгів лист, тому він рішився особисто полагодити цю справу. Пішов отже до власника готелю і спитав його, що він властиво собі думає.

— Пане Кіплінг, — сказав власник готелю — ваш перший лист продав я за одного фунта, за другий лист дістав я вже два фунти. Сподіюся, що ви напишете мені ще кілька таких листів і ща я таким робом прискладаю суму, потрібну на те, щоби вирівняти вам шкоду, заподіяну у вашому саді.

Після того Кіплінг перервав переписку з власником готелю, а відшкодовання не дістав донині.

В 1870-im році (підчас облоги Парижа Німцями) Клеманco був бурмістром дільниці Монмартр. У тій дільниці жив **Віктор Гіго** (автор „Нуждарів", „1793 рік", „Монмартрський двонар" і т. д. Одного дня Клемансо дістав такого листа від Віктора Гіго:

„Коли Париж можна оборонити, то я навіть готов умерти з голоду і спраги. Навіть згоджуся на те, що не буду перебирати сорочки. Все таки мою прачку поручаю бурмістрові моєї дільниці. — **Віктор Гіго.**"

Та прачка Віктора Гіго сказала Клемансові, що вона не може прати поетове білля, бо не має зовсім вугля. Клемансо казав видати їй мішок вугля і Гіго — хоч була облога міста — міг надягнути чисту сорочку.

В гостинниці.

Гість: Що?! печена курка пять долярів!

Вейтер: Так, прошу пана!

Гість: Якжеж то не мудро! Як можна вбивати такі дорогі сотворіння!?

Німецького поета **Гайнріха Гайне** визвано раз на поєдинок. Коли поет ішов поєдинкуватися, пустився зливний дощ. Лило як з ведра.

— Бачите, — сказав Гайне, чалапаючи болотом — дорога чести буває часом дуже брудна.

Корабель плив Атлянтійським океаном. Нараз напав на нього великанський кит. Капітан, що стояв на командантськім містку, узяв деревляну лавку і шпурнув нею у кита. Одначе кит, хоч проковтнув лавку, не відступався від корабля. Капітан кинув цілу скриньку помаранч у потвору. Кит проковтнув і скриньку. В цій хвилі запримітив капітан, що один Китаєць, який стояв на палубі корабля, підсміхається глумливо з капітанової роботи. Сердитий капітан схопив Китайця і кинув і його китові у пащу. Португалець, що був на кораблі, став докоряти капітанові за те і пішов слідами Китайця у пащу китові. Одначе кит всеодно не давав кораблеві спокою. Тоді капітан приликав на поміч цілу корабельну залогу. Кита вбили гарпунами і витягнули на палубу корабля.

Як розчеревтували кита, найшли в його середині... Китайця. Він сидів на лавці і продавав Португальцеві помаранчі.

Славний гуморист **Джером-Джером** не тратив гумору навіть підчас недуги.

Раз, як мусів лежати в ліжку, тому, що звихнув собі був праву руку, спитав зажурено лікаря, який впевняв його, що припадок не є небезпечний:

— А чи, як я виздоровію, могтиму грати на фортепяні?

— Алеж самособою! — впевняв лікар.

— Ах, якеж то для мене несподіване щастя!

— Якто? Чому?

— Ну, бо досі я не грав зовсім на тім інструменті.

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ
НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА
за місяць липень 1927 року.

ВІДДІЛ 238.

Тов. Дружина князя Данила в Бостон, Масс.

Жертва з каси відділу	$10.00
Жертви від части членів	20.00
Разом	$30.00
Бербелицький Йосиф	$2.00
Старушок Евдокія	2.00
Довганчук Микола	1.00
Петрейко Григорій	1.00
Штогрин Стефан	2.00
Давискиба Микола	1.00
Ярош Стефан	1.00
Музика Петро	1.00
Сілінський Данило	5.00
Берестецький Іван	1.00
Івашків Антін	1.00
Мельничук Василь	1.00
Давискиба Андрій	1.00

ВІДДІЛ 247.

Бр. св. Івана Хрестителя в Вілмінгтон, Дел.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	$2.00
Разом	$2.00
Кучапський Андрій	$2.00

ВІДДІЛ 248.

Тов. ім. Богдана Хмельницького в Котсвіл, Па.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	$5.00
Разом	$5.00
Прийма Стефан	$1.00
Ільницький Дмитро	1.00
Урбан Йосиф	1.00
Пик Михайло	1.00
Шило Василь	1.00

ВІДДІЛ 266.

Тов. ім. Івана Франка в Амстердам, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	$24.00
Разом	$24.00
Михалюк Василь	$1.00
Грицай Юрій	1.00
Грицай Емілія	1.00
Тарнавський Михайло	1.00
Бабак Гнат	1.00
Бабак Катерина	1.00
Базарніцький Осип	1.00
Базарніцький Йосиф	1.00
Гарбузінський Антін	1.00
Комарянський Стефан	1.00
Ковальчук Михайло	1.00
Ковальчук Катерина	1.00
Калюга Олекса	1.00
Лесньовський Онуфрій	1.00
Метолінський Данило	1.00
Медвідь Григорій	1.00
Рекуйик Семен	1.00
Руцький Йосиф	1.00
Сюрко Теодор	1.00
Сюрко Анастазія	1.00
Тижек Теодор	1.00
Вільчинський Микола	1.00
Вітковський Тома	1.00
Михальчишин Анна	1.00

ВІДДІЛ 270.

Бр. св. Івана Хрестителя в Джерзи Сіті, Н. Дж.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	$7.00
Разом	$7.00
Булик Роман	$1.00
Дума Левко	1.00
Дума Анна	1.00
Косоноцький Михайло	1.00
Колісник Онуфрій	1.00
Салюк Йосиф	1.00
Стегніцький Максим	1.00

ВІДДІЛ 279.

Бр. св. Йосафата в Зейнсвіл, О.

Жертви з каси відділу	$—
Жертви від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	3.00
Разом	$3.00
Морозовський Атанас	$1.00
Витвицький Стефан	1.00
Левицький Онуфрій	1.00

ВІДДІЛ 289.

Тов. ім. Тараса Шевченка в Рочестер, Н. Й.

Жертви з каси відділу	$—
Жертви від членів	22.00
Разом	$22.00
Гусар Андрій	$1.00
Гусар Текля	1.00
Третяк Микола	1.00
Задорожний Теодор	2.00
Залицький Юрко	1.00
Залицька Матрона	1.00
Архитко Павло	1.00
Цицик Марія	1.00
Данилишин Петро	1.00
Головка Никола	1.00
Головка Анастазія	1.00
Янош Михайло	1.00
Язловський Михайло	1.00
Сікора Марцеля	1.00
Третяк Наталія	1.00
Архитко Катерина	1.00
Цицик Олександер	1.00
Коритко Дмитро	1.00
Коритко Софія	1.00
Драпь Петро	2.00

(Дальше буде)

Не забувайте рідних хат,
Де лихо гіршає що днини...
Не можна гаяти і хвилини,
Поки ще стогне менший брат.

М. Старицький.

ЖАЛІБНИЙ ДЯК.

А що тільки в церкві дяк
„Іже" заспіває,
Бідна вдова у кутку
Мало не вмліває.

Аж завважив тее дяк,
До неї забрався.
— Чого плачете ви так? —
Стару запитався.

— Як не плакати мені —
Стара баба каже,
— Коли мене голос ваш
Аж за горе вяже!

— Так колись моя коза
На леду кричала,
Як там її звірина
Бідну роздирала.

Ст. Руданський.

ВІДОЗВА
ДО ЗЕМЛЯКІВ З СЕЛА ПОЗДИМІРА, СОКАЛЬСЬКОГО ПОВІТУ.

Браття Поздимірці!

Звертаємось до Вас в слідуючій справі:

Може вже і відомо Вам, що в нашім селі істнує від 1922 р. кооператива. А тепер маємо честь повідомити Вас, що від 1. марта б. р. розпочала у нас свою діяльність філія Молочарської Спілки.

Обі висше згадані інституції з браку власного дому містяться в комірнім.

З браку власного дому нема місця у нас, щоби відновити Читальню Просвіти, котра перед війною тут істнувала. Тому свідомі громадяни нашого села взялися до будови власного дому, де всі висше згадані установи будуть міститися. Хоч на се потреба великого капіталу, бо кількасот долярів, мимо того взялись ми до діла, бо віримо і надіємося, що всі уроженці нашого села Поздиміра, де не жилиб і де не перебувалиб, відозвуться на сей поклик до великого діла. Нехай серед Вашого рідного села, дорогі Браття, стане великий памятник жертвенности поздимірських уроженців. Просимо Вас, складайте самі жертви, агітуйте, заохочуйте других до пересылання жертв на Народний Дім в Поздимірі.

Передавайте се письмо з рук до рук, з хати до хати. Читайте його тим, які самі не прочитають, щоби слова того письма запали в серце кожному, що почуває себе членом великої української родини села Поздиміра.

Ви ті, котрим судьба не поскупила лучшої долі. Ви є ті, котрі не відчуваєте гноблень просвітно - культурних своїх змагань.

Ви є ті, котрим конституція не заборонює просвіщатися і через просвіту підноситесь висше духово.

Ви є ті, що придивилися світови і навчилися, що спільними силами можна доконати великого діла. Сподіємось тому, Дорогі Браття, що не відкажете нам своєї помочи.

Імена жертводавців записані будуть у нашій золотій книзі, а память про них буде свята в серцях поколінь, які набиратимуть освіти і культури в тім домі.

Жертви на Народний Дім пересилати належить на адресу:

Комітет Будови Народного Дому в Поздимірі,
П. О. Кристинопіль,
Повіт Сокаль, Галичина.

Остаємо з поважанням
Комітет Будови Народного Дому в Поздимірі:
Андрей Головко, голова; Гнат Бойко, секретар; Ілько Меда, Гриць Коліда, Іван Корчук, Клим Приступа.

За згідність сего письма потверджує уряд громадський в Поздимирі.

Василь Цар,
начальник громади.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Кaiріє Мелек Кундж.

Залізний Алі.

(З турецького).

(Докінчення).

Ми присягнулися дівчині і собі самим, що дівчині не станеться нічого злого. Пішлемо її, куди схоче, — старалися ми розрадити її — хай лише вона спічне трохи, набере через ніч сил на найближчий день.

Всі пішли на своє місце. Я також пішов спати. Та мій спочинок не тревав довго. Чийсь крик збудив мене. Ще ледви сірію. Прийшов жовнір і сповістив мене:

— Дівчина кинулась у ріку і втопилася.

Я розвідався, що й як і зараз зрозумів усе. Ця нещасна дівчина, що рятувала свою честь перед пяними дикими Москалями, впала тепер жертвою пристрасти доктора. Цього другого удару не всилі була Вірменка перенести: кинулася в ріку й утопилася.

З другого кінця почув я схвильований докторів голос і милозвучний голос Алія, також зворушений. Доктор говорив глумливо: „Щож таке честь якоїсь Вірменки для тебе, Алі? Чому клопочешся тим? Тай як смієш обиджати офіцира за цю дівчину?"

Алі закипів із люти:

— Драбе! Ти не є ніякий офіцир, ти навіть не чоловік! Ця дівчина шукала у нас рятунку, довіряла чесному імени нашого народу! Дівчина, що віддалася мені в опіку, то так як би моя мати, моя сестра. Яким правом убив ти нещасну, що довіряла нам? Драбе! Драбе! Заплати за кров твоєї жертви!

За цим останнім словом слідував удар і доктор повалився на землю. Лише один скрик прошиб воздух, потім усе затихло. Алі вискочив із рова, все ще з окровленою зброєю в руці.

Справа опинилась перед воєнним судом. Небаром потім я був ранений і пішов до шпиталю. Який присуд видав суд, не знаю. І до нинішнього дня не знав я, що сталося з Алієм.

IV.

Перед цими поважаними людьми, які так хвалили Алія, всі инші похилили голови. Крована загадка, що цілу казу заповняла смертельним маревом, — усе ще лишалась нерозвязаною. Ніхто не міг розгадати тайни, що скривалась у глибині Алієвої душі.

Минали дні за днями. Прийшла весна. Природа розсипала свою красу. Цвіти розкривали свої пелюстки раннім ранком, вкривали поля пишними барвами. Потічок у Чінарліке веться усе ще таксамо, на берегах його цвитуть цвіти, в корчах дикої рожі співає соловейко.

Аж одного ранку зійшов залізний Алі на доли з лісистих гір. Між темними бровами лежала глибока морщина, що лицю його надівала грізного виразу. Якийсь таємний смуток наляг на лице. Хвилю йшов здовж потока, потім перескочив по камінню на другий бік і йшов до озера. Приставав кілька разів, поглядав на дорогу, що вела у село. На кінці села були останки його спаленої хати і те місце, де він напав жандармів. Кажуть, що якась непоборна сила тягне його все наново на місце того злочину. Хто зна, чи то безмежний жаль за втратою рідної хатини, чи незабутній спомин того злочину приводить його сюди. Турчин релігійним почуванням привязаний до батьківщини. Можливо, що того почування не втратив Алі. Ступав чимраз дальше, поглядав на цю дорогу, з серцем повним смутку і жалю.

Нараз пристанув біля скель, із яких витрискувала вода. Стояв наче прикований, не всилі був ні кроком поступитися. В очах його показалися сльози, він припав до землі і молився Богу. Подобав на мандрівника, що після довгої мандрівки у жаркій пустині напився оживляючої води. Знову простягнув руки за цвітами, а досі йому здавалося, що гріхом було би тими окровавленими руками доторкнутися чогонебудь гарного. Але Бог милосерний прощає.

• • •

Коли він нічю пив воду з долоні, срібне місячне сяйво продиралося крізь листя дерев. Це світло, що дрижало на плесі води, подобало на світло очей Аіші з Чінарліке. Алі підвів голову. На небі світив повнолиций блідий місяць. Пригадував Алієві його білолицю Аішу.

— Аіша кличе мене! — сказав Алі сам до себе і відвязав коня від дерева. Пігнав на кони без рушниці, не давав товаришам ніяких приказів. Їхав камінистою стежкою. Обобіч росли густо дерева, чути було шелест галузей, як кінь торкався їх.

• • •

У Чінарліке піяли вже півні, то тут то там доходило іржання коня з паруючої стайні.

Залізний Алі припняв коня до дерева в садку Аіші. Потім приклик біля дверей і сказав:

— Аішо! Аішо, то я!

Аіша зявилася на порозі. Тривожно сказала до Алія:

— Тебе шукають, Алі! Чому ти прийшов? Прошу тебе, йди!

— Мене полонило твоє золоте волосся, як можу я йти, Аішо?

Тепер Аіша побачила, що Алі приїхав без рушниці. Тривожно скрикнула:

— Ах, Боженьку, ти без рушниці! Деж вона?!

— Навіщо мені рушниця? Не можу стріляти!

— Ти покаявся, Алі?

— Я отворив моє серце Богові. Абож то ти сама, Аішо, не говорила, що Бог прощає тим, які просять у нього прощення?

Аіша дальше вспоминала його:

— Вони шукають за тобою. Тепер вони в Ахмедовій хаті. Боже, ах Боже, вони вийшли вже відтам! Ідуть! Утікай, Алі! Втікай у ліс! Убють тебе!

— Аішо, абож то людина, що вмирає з любови, не є мучеником? Я прийшов сюди, щоби вмерти на твоїм порозі! Хай ідуть!

Прийшли люде, зійшли до Аішиного садку з рушницями в руках. У саді не було Алія, лише жінка, що держала коня за поводи. У її ніг лежала якась чорна маса, якесь людське тіло, а голова спочивала на ногах жінки. Зараз за ними простягався ліс.

Нараз люде почули розпучливий голос жінки:

— Алі, Алі, ходи до ліса! Ходи зі мною.

Як почули це імя, всі вистрілили в тую чорну масу, яку жінка старалася затягнути у ліс. Із десятьох рушниць упали рівночасно смертоносні кулі.

Обі постаті із зойком зникли в близькому лісі.

На другий день витягнули люде з ліса тіло Алія й Аіші. Вони згинули в обіймах.

Переклав **М. Середа.**

Нас неволя, наша доля,
На світ породила,
Подражнила свободою,
І не задовольнила...

М. Костомарів.

ГЛИБИНА МОРЕЙ І ОКЕАНІВ.

	Стіп.
Північне Ледове море	5,160
Атлянтійський океан	12,200
Тихий океан	12,960
Балтійське море	122
Пролив Беринга	900
Караїбське море	7,614
Китайське море	402
Мексиканський залив	4,632
Японське море	7,320
Середземне море	4,560
Північне (Німецьке) море	300
Озеро Байкальське	13,000
Індійський океан	11,136
Охоцьке море	5,040